

Аналіз «Тіні забутих предків»

Рік написання: «Тіні забутих предків» (1911)

Жанр: повість

Історія написання: У 1910 р., повертаючись із лікування в Італії, М. Коцюбинський на декілька днів зупинився в с. Криворівні на Гуцульщині (на запрошення фольклориста Володимира Гнатюка). Повість М. Коцюбинський написав внаслідок глибоких вражень від життя, звичаїв і обрядів, оригінальності мислення і світосприймання карпатських гуцулів.

Тема: зображення життя гуцулів, їхніх звичаїв, побуту, фольклору; показ єдності людини та світу природи.

Ідея: гімн природі, чистоті людських взаємин і почуттів, засудження бездуховного життя, обмеженого дрібними потребами й інтересами.

Проблеми:

- - гармонія між людиною та світом природи;
- - життя та смерть, добро та зло;
- - язичництво та християнство;
- - сила кохання та неможливість існування без нього;
- - роль праці в житті людей;
- - стосунки батьків і дітей.

Конфлікт твору (складний, багатоплановий):

- - між родами Палійчуків і Гутенюків (Іван – кохання — Марічка);
- - людини з дикою гірською природою (Іван – злі духи та істоти);
- - людини із власним «я» (роздвоєність Івана);
- - побутовий (Іван – Палагна);
- - людини з людським буттям (Іван – смерть).

Сюжет повісті перегукується з трагедією Шекспіра «Ромео і Джульєтта». У них є чимало спільних рис. Як Монтеккі й Капулетті, ворогують роди Палійчуків і Гутенюків. У цих родах є діти, які кохають один одного, – Іван і Марічка. Давня ворожнеча має стати їм на перешкоді. Як і в Шекспіра, герої М. Коцюбинського гинуть.

Основні персонажі: Іван Палійчук, Марічка Гутенюк, Палагна, мольфар Юра. Міфічні істоти: щезник, чугайстир, нявка.

Цитатна характеристика основних персонажів:

ІВАН ПАЛІЙЧУК. Іван дуже любив природу, завжди відчував глибокий духовний зв'язок із нею, з малих років був дуже вразливою дитиною з чутливою душею: *«Туго росла дитина, а все ж підростала, і нестямились навіть, як довелося шити їй штани. Але так само була чудна. Дивиться перед себе, а бачить якесь далеке і не відоме нікому або без причини кричить»* (Іван у дитинстві). Коли Іван підріс, він став гарним парубком: *«Тепер Іван був уже легінь, стрункий і міцний, як смерічка, мастив кучері маслом, носив широкий черес і пишну кресаню»*. Іван дуже відданий у коханні: покохавши один раз (Марічку), він не може її забути протягом усього життя.

МАРІЧКА ГУТЕНЮК – КОХАНА ІВАНА. Марічка у творі показана як дуже добра, ніжна, палка дівчина. Вона щиро віддана лише коханій людині – Івану. Марічка мрійлива, дуже любить співати: *«Марічка обзивалась на гру флюяри (сопілки), як самичка до дикого голуба, – співанками. Вона їх знала безліч. Звідки вони з'явилися – не могла б розказати. Вони, здається, гоїдалися з нею ще в колісці, хлюпалися у купелі, родилися у її грудях...»* (про хист Марічки до складання пісень).

ПАЛАГНА – ДРУЖИНА ІВАНА. На відміну від ніжної, вразливої та романтичної Марічки, Палагна постає як доволі вульгарна, приземлена, меркантильна жінка. *«Його Палагна була з багацького роду, фудульна [горда, тихата, зарозуміла], здорова дівка, з грубим голосом й властою шиєю»*. *«На добрім хазяйстві Палагна набралась тіла, стала повна й червона, курила люльку, носила пишні шовкові хустки, а на властій шиї блищало в неї стільки намиста, що челядь із заздроців аж розсідалась»*. Між Іваном та Палагнуою немає кохання, лише тверезий розрахунок, це шлюб, продиктований суто господарськими потребами. Проте Палагна теж потребує любові, яку знаходить в обличчі сусіда, могутнього чарівника Юри.

ЮРА – СУСІД ІВАНА, КОХАНЕЦЬ ПАЛАГНИ, МОЛЬФАР (ЧАРІВНИК). *«Він був як бог, знаючий і сильний, той градівник і мольфар [злий дух, чаклун]. У своїх дужих руках тримав сили небесні й земні, смерть і життя, здоров'я маржинки (худоби) й людини, його боялись, але потребували всі»*. Образ Юри набуває гіпертрофованих фантастичних рис: він своїми чарами керує хмарами, впливає на життя та здоров'я людей. Через пристрасну закоханість у Палагну вдається до чар, які підточують здоров'я Івана.

Крім людей, у творі також діють міфічні, казкові істоти (запозичені з язичницького фольклору карпатських гуцулів): **ЩЕЗНИК, НЯВКА, ЧУГАЙСТИР.**

ЩЕЗНИК – злий дух: *«На камені, верхи, сидів щезник, скривив гостру борідку, нагнув ріжки і, заплющивши очі, дув у флюяру»*.

ЧУГАЙСТИР – добрий лісовий дух: *«Він був без одежі. М'яке темне волосся покривало все його тіло, оточувало круглі і добрі очі, заклінилось на бороді й звисало на грудях... Се був веселий чугайстир, добрий лісовий дух, що боронить людей од нявок. Він був смертю для них: зловить і роздере»*.

НЯВКА - міфічна лісова дівчина, у котрої в спині діра, через яку видно всі нутроші. Ці істоти начебто з'являлися у вигляді людей і заманювали своїх жертв у різні пастки. «Він бачив перед собою Марічку, але йому дивно, бо він разом з тим знає, що то не Марічка, а нявка. Йшов поруч із нею й боявся пустити Марічку вперед, щоб не побачить криваву діру ззаду у неї, де видно серце, утробу і все, як се у нявки буває» (про зустріч Івана із нявкою під виглядом Марічки).